

รายงานการประชุมวิชาการ
เครือข่ายนักศึกษาคณาจารย์พัฒนาชุมชนท้องถิ่นและสังคมระดับชาติ
CSD สัมพันธ์ ครั้งที่ 18

CSD สัมพันธ์ ครั้งที่ 18

“พลังสังคมกับการพัฒนาที่ยั่งยืน”

27 – 30 มกราคม 2562
ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

การศึกษาศักยภาพของหมู่บ้านป่าคาในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร

กนกศักดิ์ ทับทอง, เตชินท์ เสนงาม,พรประภา ศุภดิษฐ์¹
ภูริณัฐร์ โชติวรรณ²

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาศักยภาพด้านวัฒนธรรม ด้านกายภาพ และด้านการเกษตรของหมู่บ้านป่าคาเพื่อพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (2) เพื่อศึกษาศักยภาพของบุคลากรในชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (3) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาทางงานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาในหมู่บ้านป่าคา ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร งานวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และเครื่องมือการทำงานชุมชน 7 ชิ้น โดยเลือกเครื่องมือปฏิบัติการ 4 ชิ้น คือ แผนที่เดินดิน ปฏิทินชุมชน ทำเนียบประเพณีวัฒนธรรมชุมชน และเส้นประวัติศาสตร์ชุมชน ผลการวิจัยพบว่า (1) หมู่บ้านป่าคาที่มีวัฒนธรรมที่มีความซับซ้อนละเอียดอ่อน มีการสืบทอดวัฒนธรรมมาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษหมู่บ้านป่าคาที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปีและที่นี้ยังมีพืชผลการเกษตรที่หลากหลายหมุนเวียนตลอดทั้งปีเช่นกัน (2) หมู่บ้านป่าคาที่มีบุคลากรที่ทำงานกันอย่างเข้มแข็งในการขับเคลื่อนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านในหมู่บ้านเป็นอย่างดี (3) ปัญหาและอุปสรรคที่พบในการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ ระบบโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ และชุมชนยังไม่มีระบบการจัดการขยะที่มาตรฐาน

คำสำคัญ : การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน, หมู่บ้านป่าคา

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศแห่งการท่องเที่ยวที่ทั่วโลกต่างให้การยอมรับ เนื่องจากมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม ภูมิประเทศของประเทศไทยมีความหลากหลายทางกายภาพอย่างมาก ความหลากหลายทางกายภาพนี้ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เดินทางเข้ามายังประเทศไทย ในช่วงเดือนมกราคม – กรกฎาคม 2561 ที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยกว่า 22,657,730 คน ขยายตัวเพิ่มขึ้น 11 % เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน (โพสทูเดย์, 21 สิงหาคม, 2561) จะเห็นได้ว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทยเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ แต่กระนั้นการท่องเที่ยวในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมา ยังกระจุกตัวอยู่แต่ในหัวเมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ ภูเก็ต หนึ่งในนโยบายของรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ร่างนโยบายไทยนิยมยั่งยืนขึ้นเพื่อกระจายรายได้ให้แก่ประชาชนอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง ดังสโลแกนที่ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โครงการ “OTOP Village” เป็นโครงการที่จัดขึ้นโดยกรมการพัฒนาชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจท้องถิ่นให้เข้มแข็ง เสริมสร้างมูลค่าและคุณค่า ด้วยอัตลักษณ์ของท้องถิ่น โดยมีการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม และความคิดสร้างสรรค์ของคนในชุมชนเพิ่มช่องทางการตลาดเพื่อสร้างรายได้ให้แก่คนในท้องถิ่น ยกกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน กระตุ้นเศรษฐกิจและ

¹ นักศึกษาโปรแกรมวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

² (อาจารย์ที่ปรึกษา) อาจารย์ประจำโปรแกรมวิชาการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

สังคมภายในประเทศ โดยมีการจัดทำโครงการดังกล่าวตามเขตพัฒนาการท่องเที่ยว 8 เส้นทาง 31 จังหวัด 125 หมู่บ้าน (กรมการพัฒนาชุมชน, 2561)

การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น นับว่าเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวสร้างสรรค์จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (Creative Tourism and Cultural Development) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสื่อความหมายของวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้สามารถถ่ายทอดคุณค่าและมีความหมายทางสัญลักษณ์ อันบ่งบอกถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่ต่างกันออกไปของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญทางการท่องเที่ยว โดยวัฒนธรรมสามารถสร้างรายได้ให้กับการท่องเที่ยวในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ การจัดการการท่องเที่ยวที่ปรับเข้าสู่การท่องเที่ยวสร้างสรรค์นั้น ต้องอาศัยความเข้มแข็งของชุมชน โดยชุมชนจะมุ่งเน้นนำเสนอรูปแบบของกิจกรรม (Cultural Activity) ที่มีความหลากหลาย หรือการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมประเพณี พิธีกรรมพื้นบ้าน การอนุรักษ์วัฒนธรรมไม่ให้สูญหายหรือถูกกลืนเลือนไปจึงเป็นการก้าวไปข้างหน้าและเป็นก้าวที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวในประเทศไทย เพราะประเทศไทยมีความเป็นอัตลักษณ์สูง (Authenticity) และนี่คือสินค้าชิ้นเอกทางการท่องเที่ยว (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2556)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาศักยภาพด้านวัฒนธรรม ด้านกายภาพ และด้านการเกษตรของหมู่บ้านป่าคาเพื่อพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
2. เพื่อศึกษาศักยภาพของบุคลากรในชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา

แนวคิดและทฤษฎี

1. แนวคิดเรื่องจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) คือ การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (อดิสร คักดีสูง และวรุฒม์ นาทิ, 2559 : 105)

การท่องเที่ยวตามหลักการนี้ เน้นไปที่การเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว พร้อมกับรณรงค์กับคนในสังคมให้เห็นความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวทั่วไป ที่สำคัญจะต้องกระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญ และเป็นนักท่องเที่ยวที่สนใจการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าของบ้านกับผู้มาเยือน พร้อม ๆ กับการพยายามในการสร้างการรับรู้และความเข้าใจในบทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อการอนุรักษ์ (พจนา สวนศรี, 2546 : 124)

2. มโนทัศน์เรื่องทุนทางวัฒนธรรมของบูร์ดิเออ

ทุนวัฒนธรรม (Cultural Capital) มี 3 รูปแบบ คือ

2.1 ทุนที่รวมอยู่ในฮาบิตุส (Embodied State) คือ อยู่ในรูปของแนว กิริยาของร่างกายและจิตใจที่คงทนถาวร มักปรากฏในรูปของวัฒนธรรม ต้องใช้ระยะเวลาในการสะสมและรวมกันเป็นรูปเป็นร่าง

2.2 ทุนที่ถูกทำให้อยู่ในรูปของวัตถุหรือที่เป็นรูปธรรม (Objectified State) ทุนชนิดนี้ถูกทำให้เป็นวัตถุในรูปของสื่อหรือสิ่งของ เช่น รูปภาพ งานเขียน หนังสือ พจนานุกรม อนุสาวรีย์ เครื่องมือ เครื่องจักร ฯลฯ การแสดงออกและสืบทอดได้ผ่านวัตถุ เช่น การสะสมภาพวาด การสะสมทุนวัฒนธรรมชนิดนี้สามารถถูกส่งผ่านได้เหมือนกับทุนเศรษฐกิจ

2.3 ทุนที่ถูกทำให้อยู่ในรูปสถาบัน (Institutionalization State) คือ ทุนที่อยู่ในรูปของการทำให้เป็นวัตถุหรือรูปธรรม ที่ถูกจัดแยกออกมาจากปัจเจกบุคคลทุนวัฒนธรรมชนิดนี้สามารถเปลี่ยนรูปภายใต้เงื่อนไข

เฉพาะได้ คือ อาจเปลี่ยนรูปเป็นทุนเศรษฐกิจ หรืออาจถูกเปลี่ยนรูปให้กลายเป็นสถาบันในรูปของคุณสมบัติทางการศึกษา

3. แนวคิดเรื่องดัชนีการพัฒนาชนบท 14 ด้าน

จากผลการสัมมนาหรือการวิจัยทั่วไปในเรื่องเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในชนบท ผลที่ได้รับมักไม่แตกต่างกันเท่าใดนัก เท่าที่รวบรวมมาได้จากเอกสารต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า ปัญหาและความต้องการของประชาชนในชนบท มีดังต่อไปนี้

- 3.1 ต้องการน้ำดื่ม น้ำใช้เพื่อการเกษตรตลอดปี
- 3.2 ต้องการถนนที่ใช้การได้ตลอดฤดูกาล รวมทั้งสะพานที่ไม่ชำรุดตามฤดูกาล
- 3.3 ต้องการให้มีความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน ไม่มีโจรผู้ร้ายลักขโมยวัวควาย
- 3.4 ต้องการอยู่อย่างสันติไม่มีผู้ก่อความวุ่นวายมาทำให้ชาวบ้านอยู่อย่างไม่เป็นสุข
- 3.5 ต้องการบ้านเรือนอาหารและเครื่องนุ่งห่ม
- 3.6 ต้องการมีงานทำในระหว่างว่างจากทำนา
- 3.7 ต้องการบริการด้านสาธารณสุขที่ให้การรักษา พยาบาล คนเจ็บไข้ได้ป่วยได้ทันเวลาและมีประสิทธิภาพ
- 3.8 ต้องการที่ดินทำกินเป็นของตนเองไม่ต้องเช่าหรือทำงานเป็นเพียงผู้รับจ้าง แรงงานที่ขาดเสถียรภาพ
- 3.9 ต้องการยาปราบศัตรูพืชปุ๋ยพันธุ์พืชผักต่าง ๆ ที่ให้ผลดีแต่ลงทุนต่ำ
- 3.10 ต้องการปลดภาระหนี้สินหรือต้องการสินเชื่อเพื่อนำไปลงทุนเพื่อการผลิต
- 3.11 ต้องการตลาดเพื่อจำหน่ายผลผลิตและต้องการขยายผลผลิตในราคายุติธรรมไม่ถูกกดราคา
- 3.12 ต้องการเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ ตามแต่ท้องถิ่นที่เหมาะสมและต้องการให้มีการป้องกันโรคระบาดรวมทั้งต้องการอาหารสัตว์บางประเภทในราคาถูก
- 3.13 ต้องการปรับปรุงฝีมือและความรู้การประกอบอาชีพให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ปัจจุบันทางด้านเกษตรและด้านอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ตนถนัดอยู่แล้ว
- 3.14 ต้องการให้บุตรหลานของตนได้รับการศึกษาที่นำไปประกอบอาชีพอื่นช่วยพ่อแม่หารายได้เพิ่มขึ้นเมื่อจบการศึกษา (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี และคณะ, 2552 : 114-115)

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้ คือ (1) รูปแบบการวิจัย (2) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย (3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (4) วิธีการขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. **รูปแบบการวิจัย** การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

2. **กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย** คือ กลุ่มชาติพันธุ์ม้งที่เป็นแกนนำในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านป่าคาตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอโกสัมพีนี จังหวัดกำแพงเพชร

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือการทำงานชุมชน 7 ชิ้น เลือกเครื่องมือปฏิบัติการ 4 ชิ้น ได้แก่ แผนที่เดินดิน ปฏิทินชุมชน ทำเนียบประเพณี วัฒนธรรม เส้นประวัติศาสตร์ชุมชน

4. **วิธีการขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล** (1) วางแผนการทำวิจัยเชิงคุณภาพร่วมกัน (2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยบันทึกเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (3) เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวคิดเรื่องทุนของบุรีดิเออ แนวคิดเรื่องดัชนีการพัฒนาชนบท 14 ด้าน (4) เรียบเรียงข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาศักยภาพต่าง ๆ ของหมู่บ้านและหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น (5) สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 บริบทของหมู่บ้าน

หมู่บ้านป่าคาตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติคลองวังเจ้า หมู่ที่ 8 ตำบลโป่งน้ำร้อน อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร มีระยะทางจากอำเภอเมืองกำแพงเพชรถึงหมู่บ้านทั้งสิ้น 96 กิโลเมตร เส้นทางเดินทางเข้าหมู่บ้านมีเส้นทางเดียวคือ จะต้องผ่านที่ทำการอุทยานคลองวังเจ้าเข้าไป 29 กิโลเมตร มีประชากร 1,375 คน 275 หลังคาเรือน (สุนทร จันท์ศิริรุ่ง, 30 กันยายน 2561 : สัมภาษณ์) เป็นคนชาติพันธุ์ม้ง นับถือศาสนาพุทธ (บรรพบุรุษ) ประชากรประกอบอาชีพเกษตรกรรมทุกหลังคาเรือน หมู่บ้านป่าคาเป็นหมู่บ้านที่มีความน่าสนใจในเรื่องของประเพณีวัฒนธรรมและภูมิปัญญาพื้นบ้านเป็นอย่างมาก แต่ระบบโครงสร้างพื้นฐานเช่น ถนนหนทางยังมีความกันดารและห่างไกล ไฟฟ้าและสัญญาณโทรศัพท์ไม่สามารถเข้าถึงได้ทำให้ชาวบ้านถูกตัดขาดจากโลกภายนอก ระบบน้ำอุปโภคบริโภคยังไม่มีความเหมาะสมทำให้ชาวบ้านยังมีปัญหาเรื่องระบบทางเดินอาหาร ด้วยความห่างไกลทำให้การพัฒนาเข้าถึงได้ยาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาในพื้นที่ของหมู่บ้านป่าคาเพื่อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาเป็นแหล่งการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมต่อไป

ตอนที่ 2 ศักยภาพด้านวัฒนธรรม ด้านกายภาพ และด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

2.1 ศักยภาพด้านวัฒนธรรม หมายถึง วัฒนธรรมที่ชาวบ้านแห่งหมู่บ้านม้งป่าคาได้สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน เป็นสิ่งที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาชมหมู่บ้านเพื่อศึกษาวัฒนธรรมของชาวม้งบ้านป่าคาอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่แห่งนี้

(1) ประเพณีปีใหม่หมู่บ้านป่าคามีการจัดประเพณีปีใหม่ในช่วง ขึ้น 1 ค่ำ เดือน 2 ของทุกปี ในงานจะมีพิธีการเรียกขวัญและการละเล่นต่าง ๆ เช่น การโยนลูกช่วง การยิงหน้าไม้ การตีลูกข่าง (สุนทร จันท์ศิริรุ่ง, 2561 : สัมภาษณ์) การจัดงานประเพณีปีใหม่มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญคือ การรวมญาติพี่น้องที่อยู่ในต่างแดนให้ได้กลับบ้านมาอยู่ด้วยกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา

(2) พิธีไหว้ศาลประจำหมู่บ้าน หลังจากประเพณีปีใหม่ชาวบ้านจะพากันไปไหว้ศาลประจำหมู่บ้านที่อยู่ขึ้นไปหลัง รพ.สต. ชาวบ้านเชื่อว่าศาลประจำหมู่บ้านมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คอยปกป้องรักษาหมู่บ้านให้อยู่เย็นเป็นสุข ในวันนั้นชาวบ้านจะทำอาหารหวานคาวและของเส้นไหว้ต่าง ๆ ขึ้นไปกินเลี้ยงที่นั่นจนหมดไม่เหลือลงมากินที่บ้าน

(3) หมอยาสมุนไพรหมู่บ้านป่าคามีหมอยาสมุนไพรที่รักษาชาวบ้านที่เจ็บป่วยด้วยสมุนไพรต่าง ๆ หมอเหล่า แซ่ม้า อายุ 60 ปี การรักษาที่โดดเด่นคือ การทำยาแก้พิษงูเขียว (รายงานผลการรวบรวม เชื่อมโยงอัตลักษณ์และสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน, ม.ป.ป.) และการอบยาสมุนไพร ด้วยตัวยาจากสมุนไพรจากเขาเย็นที่หมอเดินทางเข้าไปเก็บมาด้วยตนเอง โดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ตั้งแต่สมัยที่บิดาของหมอยังมีชีวิตอยู่ เป็นการส่งผ่านองค์ความรู้เรื่องสมุนไพรจากรุ่นสู่รุ่น

การอบสมุนไพรช่วยให้กระแสเลือดไหลเวียนได้สะดวก ทำให้ร่างกายสดชื่นกระปี้กระเป่าและขับของเสียออกจากร่างกาย ผู้ศึกษาได้ทดลองใช้บริการแล้วมีความรู้สึกสดชื่น ภายในห้องอบสมุนไพรมีความอบอุ่นด้วยไอน้ำจากสมุนไพร อีกทั้งยังมีกลิ่นหอมช่วยผ่อนคลายความเครียดได้ ถ้านักท่องเที่ยวได้ใช้บริการห้องอบสมุนไพร ผู้ศึกษาเชื่อว่านักท่องเที่ยวจะมีความประทับใจและหลงรักการอบสมุนไพรจากหมอเหล่าเป็นอย่างมาก

(4) การตีมีด มีดและขวานถือว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการทำไร่ การใช้ชีวิตประจำวันของคนม้งผู้ชายจะพกมีดติดตัวทุกคน มีดมีความสำคัญกับชาวบ้านที่นี่มาก ช่างหมอกกล่าวว่าตนตีมีดมาตั้งแต่สมัยอายุ 20 ปี เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ไม่ว่าจะตีมีดทรงไหนขอแค่ให้บอกหรือมีแบบมาให้ช่างหม่อ สามารถทำได้ทั้งหมด หรือแม้แต่มีดที่เสียหายก็สามารถรับซ่อมแซมให้ได้ (หม่อ แซ่ม้า, 30 กันยายน 2561 : สัมภาษณ์)

(5) การปักผ้าและการทอผ้าจากต้นกัญชง ผู้หญิงในหมู่บ้านจะมีการรวมตัวกันทอผ้าและปักผ้ากันทุกหลังคาเรือน โดยเฉพาะผู้สูงอายุจะมีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มใหญ่

2.2 ศักยภาพด้านกายภาพ หมายถึง ภูมิประเทศและสิ่งปลูกสร้างภายในหมู่บ้านที่มีความสวยงามเป็นสมบัติส่วนรวมของหมู่บ้านป่าคา ที่ชาวบ้านต่างช่วยกันดูแลและพัฒนาด้วยความหวงแหนเพื่อให้นักท่องเที่ยวจากภายนอกได้เข้ามาเที่ยวชม

2.2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

(1) น้ำตกเต่าดำน้ำตกเต่าดำเป็นหนึ่งใต้น้ำตกที่สวยงามที่สุดของจังหวัดกำแพงเพชร น้ำตกแห่งนี้มีไหลตลอดทั้งปีไม่มีวันเหือดแห้ง น้ำตกเต่าดำเป็นน้ำตกต้นน้ำของน้ำตกคลองลาน การเดินทางมายังน้ำตกเต่าดำนั้นเพียงเดินทางออกมาจากหมู่บ้านระยะทาง 6 กิโลเมตรก็จะถึงที่ทำการน้ำตกเต่าดำ

(2) น้ำตกออกกรู – น้ำตกเข่ารู น้ำตกออกกรู – น้ำตกเข่ารูเป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ของหมู่บ้านที่ชาวบ้านกำลังสำรวจเตรียมที่จะเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต สถานที่แห่งนี้มีน้ำไหลออกมาจากช่องหินตลอดทั้งปีชาวบ้านจึงให้ชื่อบ่อน้ำแห่งนี้ว่า “น้ำออกกรู” (สุนทร จันทศิริรุ่ง, 2 ตุลาคม 2561 : สัมภาษณ์)

(3) จุดชมวิวจุดชมวิวเป็นจุดที่มีความสูงที่สุดในบริเวณหมู่บ้าน ข้างบนจุดชมวิวจะมีทิวทัศน์ที่กว้างไกลสามารถมองเห็นอำเภอคลองลานได้นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านได้อีกคือ ถ้ำหินปูน, น้ำตกเขาเย็น, น้ำตกห้วยน้ำแดง

2.2.2 แหล่งท่องเที่ยวเชิงสิ่งปลูกสร้าง

(1) โครงการพัฒนาเกษตรที่สูงบ้านป่าคา โครงการพัฒนาเกษตรที่สูงบ้านป่าคาก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2557 โดยได้รับงบประมาณจากสมเด็จพระราชินีในรัชการที่ 9 มีวัตถุประสงค์เพื่อทดลองและพัฒนาพันธุ์พืชทางการเกษตรเมืองหนาวให้เหมาะสมแก่การเพาะปลูกในพื้นที่บ้านป่าคา ในโครงการมีแปลงทดลองพืชต่าง ๆ เช่น ข้าวสายพันธุ์ต่าง ๆ สตอเบอร์รี่ แครอท และพืชเมืองหนาวอื่น ๆ เพื่อพัฒนาให้แก่หมู่บ้านป่าคาและหมู่บ้านใกล้เคียงต่อไป

(2) โฮมสเตย์ในหมู่บ้าน บ้านป่าคากำลังเริ่มสร้างบ้านพักโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่กำลังจะขึ้นไปเที่ยวชมวิถีชีวิตของชาวบ้าน โดยบ้านพักโฮมสเตย์จะใช้วัสดุที่หาได้จากธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านอย่างแท้จริง ชาวบ้านคาดว่าภายในเดือนพฤศจิกายนจะสามารถเปิดให้บริการในส่วนที่บ้านพักโฮมสเตย์ได้

(3) พิพิธภัณฑ์รวบรวมภูมิปัญญาตั้งอยู่หลังสำนักสงฆ์บ้านป่าคา พิพิธภัณฑ์แห่งนี้สร้างขึ้นจากวัสดุธรรมชาติที่อ้างอิงแบบมาจากบ้านดั้งเดิมของชาวม้ง เป็นแหล่งที่รวบรวมศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวบ้านทุก ๆ ด้าน เช่น เครื่องดนตรี เครื่องจักสาน ลายผ้าปัก อุปกรณ์การทอผ้า เครื่องเล่นในงานต่าง ๆ เป็นต้น นักท่องเที่ยวที่จะมาหมู่บ้านป่าคาจะต้องแวะสถานที่แห่งนี้เป็นที่แรกเพื่อดูภาพรวมของหมู่บ้าน และรับฟังการแนะนำหมู่บ้านจากไกด์ประจำหมู่บ้าน (สุนทร จันทศิริรุ่ง, 2 ตุลาคม 2561 : สัมภาษณ์)

2.3 ศักยภาพด้านการเกษตร หมายถึง ความอุดมสมบูรณ์ของพืชพรรณธัญญาหารที่ชาวบ้านใช้ร่างกายแรงใจในการเอาใจใส่ดูแล เพื่อให้พืชผลนั้น ๆ ออกผลผลิตได้ตามฤดูกาลอย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย

(1) ไร่สโตเบอร์รี่ สโตเบอร์รี่ที่ปลูกที่ชาวบ้านปลูกเป็นสโตเบอร์รี่พันธุ์พระราชทาน 80 เนื้อสโตเบอร์รี่มีความกรอบ สด รสชาติหวานน่ารับประทาน โดยจะปลูกกันเป็นไร่บริเวณทางไปโครงการพัฒนาเกษตรที่สูงชาวบ้านจะเริ่มปลูกตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปี เมื่อเลยช่วงเวลาดังกล่าวแล้วช่วงอุณหภูมิจะไม่เหมาะสมกับการปลูก ทำให้สโตเบอร์รี่มีผลเล็กผิวไม่สวยและมีรสเปรี้ยว

(2) ไร่ชาโยเต้ชาโยเต้ หรือ ฟักแม้ว บ้างก็เรียกมะระหวาน แต่ก่อนสมัยบรรพบุรุษมีการปลูกกันบริเวณหัวไร่ปลายนา จะให้ผลผลิตในช่วงฤดูฝนเท่านั้น เมื่อหมดฝนก็จะตาย (สุนทร จันทศิริรุ่ง, 2 ตุลาคม 2561 : สัมภาษณ์) ต่อมาในช่วงปี 2557 สำนักงานพัฒนาเกษตรที่สูงได้เข้ามาส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกชาโยเต้เพื่อการค้า และได้แนะนำการบริหารจัดการการปลูกทำให้ชาโยเต้มีผลผลิตตลอดทั้งปี ปัจจุบันชาวบ้านปลูกชาโยเต้เป็นจำนวนมากโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 70 ไร่หรือพื้นที่ 30 ไร่สร้างรายได้ให้หมู่บ้านปีละไม่ต่ำกว่า 60 – 80 ล้านบาท (อุษณะกร แซ่จ่าง, 30 กันยายน 2561 : สัมภาษณ์) ชาโยเต้เป็นพืชที่ไวต่อสารเคมีมากไม่สามารถใช้สารเคมีใด ๆ ในกระบวนการผลิตได้ จึงมั่นใจได้ว่าพืชชนิดนี้ไร้สารเคมีร้อยเปอร์เซ็นต์ (สุนทร จันทศิริรุ่ง, 2 ตุลาคม 2561 : สัมภาษณ์)

(3) ไร่แครอทแครอทเป็นพืชเมืองหนาวชนิดหนึ่ง ที่สำนักงานพัฒนาเกษตรที่สูงส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูก ชาวบ้านจะเริ่มปลูกแครอทระหว่างเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนมีนาคม เนื่องจากสภาพอากาศที่ยังหนาวเย็นบนหมู่บ้านป่าคาทำให้แครอทหลงหัวได้ดี แต่ถ้าเลยช่วงเวลาดังกล่าวไปแล้วแครอทจะให้ผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร

(4) สวนกาแฟบ้านป่าคามีการปลูกกาแฟตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 ตามที่ต่าง ๆ แต่ไม่ได้มีการรวมกลุ่มกันปลูก เมื่อมีโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวเข้ามา ชาวบ้านจึงเห็นช่องทางในการทำการตลาดและเริ่มหันมาร่วมกลุ่มปลูกกาแฟเพื่อการท่องเที่ยว พันธุ์ที่ใช้ปลูกนั้นเป็นพันธุ์อาราบิก้า โดยมีแปลงทดลองอยู่ในหมู่บ้าน และในขนาดนี้ชาวบ้านกำลังจะจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจแปรรูปกาแฟขึ้นในหมู่บ้าน และจะสร้างร้านกาแฟและแบรนด์เป็นของตนเองโดยใช้ชื่อว่า “กาแฟเตี้ยเก้ง” คำว่า เตี้ยเก้ง หมายถึง หมู่บ้านป่าคา (สุนทร จันทรีศิริรุ่ง, 2 ตุลาคม 2561 : สัมภาษณ์)

(5) สวนมัลเบอร์รี่มัลเบอร์รี่ หรือ ลูกหม่อน ชาวบ้านเริ่มปลูกมัลเบอร์รี่พร้อม ๆ กับการปลูกสวนกาแฟ โดยใช้พื้นที่ใกล้เคียงกัน เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมสวนกาแฟแล้วก็จะพบกับสวนมัลเบอร์รี่ด้วย

(6) สวนอโวคาโดอโวคาโดเป็นพืชยืนต้นที่ชาวบ้านปลูกในหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นพืชยืนต้นจึงไม่ต้องไล่แปลงปลูกใหม่ ชาวบ้านที่ปลูกอโวคาโดแล้วสามารถรอเก็บผลผลิตได้ในเดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน การรับประทานอโวคาโดให้อร่อยสุดยอดจะตัดรับประทานคู่กับน้ำผึ้ง เนื่องจากน้ำผึ้งจะมีรสชาติที่หอมหวานเข้ากับเนื้ออโวคาโดได้เป็นอย่างดี แต่ถ้าไม่มีน้ำผึ้งสามารถใช้นมข้นหวานแทนได้(สุนทร จันทรีศิริรุ่ง, 2 ตุลาคม 2561 : สัมภาษณ์)

ตารางที่ 2 ปฏิทินประเพณีของหมู่บ้านป่าคา

รายการ	ปฏิทินพืชผลการเกษตร												หมายเหตุ	
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
ชาโยเด่	[Color: Purple]													
อโวคาโด	[Color: Yellow]													
แครอท	[Color: Green]												[Color: Green]	
สตอเบอร์รี่	[Color: Orange]												[Color: Purple]	
กาแฟ	[Color: Pink]													
ฟักทอง	[Color: Cyan]													
ข้าวโพด									[Color: Red]					
เงาะ										[Color: Green]				
ข้าวเหนียวลิ้มผิว	[Color: Yellow]													
มัลเบอร์รี่					[Color: Green]									
ลิ้นจี่					[Color: Blue]									
มะเขือเจ้าพระยา	[Color: Magenta]													
พริกเขียว							[Color: Light Green]							
พริกหยวกขาว	[Color: Grey]													
เสาวรส							[Color: Orange]		[Color: Orange]					
ปีใหม่ม้ง	[Color: Cyan]													
ทำบุญศาลเจ้า	[Color: Yellow]													
กินข้าวใหม่									[Color: Pink]					
แข่งเม็ง			[Color: Red]											
ถือศีล										[Color: Green]				

ตอนที่ 3 ศักยภาพในด้านบุคลากรของชุมชนที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ศักยภาพด้านบุคลากร หมายถึง ความร่วมมือร่วมใจและมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของแกนนำหมู่บ้านโดยมีการแบ่งงานกันทำอย่างเป็นสัดส่วนเปรียบเสมือนองค์กรหนึ่งในสังคม

3.1 หมออุษณกร แซ่จ๋าง กับบทบาทการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เนื่องจากหมอกรทำงานอยู่ที่รพ.สต.ทำให้มีความสะดวกในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้มากกว่าชาวบ้านคนอื่น ๆ เมื่อมีความเคลื่อนไหวใด ๆ ในพื้นที่หมอกรสามารถที่จะโพสต์เรื่องราวบนเฟซบุ๊กในเพจ “ท่องเที่ยวหมู่บ้านมั่งปาคา” ได้ทันที ขณะเดียวกันก็เป็นคนที่นักท่องเที่ยวจากภายนอกติดต่อได้สะดวกที่สุดในเวลาที่มีนักท่องเที่ยวจะเข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้าน นักท่องเที่ยวจะติดต่อกับหมอกรผ่านเพจท่องเที่ยวหมู่บ้านมั่งปาคา จากนั้นหมอกรจะเป็นผู้ประสานงานหารถ และนัดวันเวลาเพื่อจะนำชาวบ้านลงไปรับนักท่องเที่ยวจากที่ทำการอุทยานคลองวังเจ้าอีกครั้งหนึ่ง

3.2 วินัย จິงจิริกาญจน์กุล กับบทบาทเหรียญกษาปณ์ เงินที่สนับสนุนในโครงการท่องเที่ยวที่ชุมชนกำลังทำอยู่นี้ล้วนได้รับงบประมาณมาจาก สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกำแพงเพชร งบประมาณดังกล่าวจะต้องผ่านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ คนที่บริหารเงินทุนหนึ่งในนั้นคือพี่วินัย การเบิกจ่ายเงินทุกบาททุกสตางค์จะต้องผ่านมือของพี่วินัยและผู้ใหญ่บ้านเสมอ (วินัย จິงจิริกาญจน์กุล, 29 กันยายน 2561 :สัมภาษณ์)

3.3 วิชัย จันตรีศิริรุ่ง กับบทบาทหัวหน้าไกด์นำเที่ยวประจำหมู่บ้าน นอกจากจะเป็นนักการภารโรงของโรงเรียนคอยดูแลความสะอาด ซ่อมแซมเครื่องใช้ไม้สอยในโรงเรียนแล้ว พี่วิชัยยังมีบทบาทเป็นหัวหน้าไกด์นำเที่ยวของหมู่บ้านในเวลาที่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมหมู่บ้านอีกด้วย

3.4 ผู้ใหญ่สุนทร จันตรีศิริรุ่ง กับบทบาทผู้นำหมู่บ้านในการจัดการการท่องเที่ยว ผู้ใหญ่สุนทรได้รับการเลือกตั้งให้เป็นผู้ใหญ่บ้านเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคมที่ผ่านมา นอกจากบทบาทการเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้วผู้ใหญ่สุนทรยังต้องเป็นคนจัดการเรื่องการท่องเที่ยวในหมู่บ้านไม่ว่าจะเป็นการเดินทางไปศึกษาดูงาน การเข้าร่วมประชุมเพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ปัญหาและอุปสรรคในการในการจัดการการท่องเที่ยว

ปัญหาและอุปสรรคในการในการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งที่เป็นปัญหาต่อการจัดการการท่องเที่ยวภายในชุมชน ทำให้การดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปด้วยความล่าช้า และชาวบ้านจะต้องเสียแรงกายและทุนทางเศรษฐกิจเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการท่องเที่ยวด้วยตนเอง

4.1 ปัญหาด้านการคมนาคม

(1) ถนนที่สัญจรเข้าออกหมู่บ้านยังเป็นทางสองล้อเนื่องจากงบประมาณที่มีจำกัดทำให้ชาวบ้านเลือกที่จะสร้างถนนด้วยตนเอง โดยการเทคอนกรีตให้พอดีกับความกว้างของล้อรถยนต์ หากชาวบ้านเลือกที่จะทำถนนให้เต็มแผ่นจะได้ระยะทางที่สั้นกว่าการทำถนนแบบสองล้อ นอกจากนั้นการทำเรื่องขออนุญาตนำวัสดุก่อสร้างเข้ามาในเขตอุทยานเพื่อที่จะทำถนนมีความล่าช้าและต้องใช้เวลาาน ชาวบ้านเคยทำเรื่องขอไปหลายครั้งแต่เรื่องก็เงียบหายไปทุกที (อุเทน มงคล, 2561 : สัมภาษณ์)

(2) สะพานที่ใช้ข้ามลำห้วยยังไม่มีความปลอดภัยเนื่องจากเป็นสะพานไม้ที่ใช้ต้นไม้ขนาดใหญ่พานผ่านลำห้วยทำให้เกิดการยวบตัวของไม้เมื่อมีรถบรรทุกของหนักวิ่งข้ามสะพาน สะพานบางแห่งเริ่มชำรุดบริเวณคอสะพานเนื่องจากการขยายตัวของลำห้วย บางแห่งไม่เริ่มพลิกตัวทำให้การข้ามสะพานแต่ละครั้งตั้งใช้ความระมัดระวังและความชำนาญ

(3) เส้นทางบางช่วงยังต้องขับรถไถเขาที่สูงชัน เส้นทางก่อสร้างถนนตัดผ่านภูเขาเข้าสู่หมู่บ้านบางช่วงยังจำเป็นต้องขับรถไถเขาที่มีความลาดชันมากเกือบ 45 องศา และเข้าโค้งหักศอกในเวลาเดียวกัน แม้แต่ชาวบ้านเองบางครั้งยังประสบอุบัติเหตุในเวลาฤดูฝนเนื่องจากทางดังกล่าวมีความลาดชันบวกกับน้ำฝนที่ตกลงมาทำให้ทางลื่นและเสียหลักในการควบคุมรถได้ง่าย

4.2 ปัญหาด้านไฟฟ้า

ไฟฟ้าไม่สามารถเข้าถึงหมู่บ้านได้ บางหลังคาเรือนยังต้องจุดตะเกียง บางหลังคาเรือนต้องใช้แผงโซลาร์เซลล์ ในช่วงปี พ.ศ. 2547 ในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ได้มีการแจกแผงโซลาร์เซลล์ให้กับชาวบ้านทำให้ชาวบ้านได้มีโอกาสได้ใช้แสงสว่างจากหลอดไฟเป็นครั้งแรก แต่ไฟฟ้าที่ได้จากแผงโซลาร์เซลล์ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของชาวบ้าน เนื่องจากบางวันที่เมฆครึ้มจะทำให้แผงโซลาร์เซลล์ผลิตไฟฟ้าได้ไม่เพียงพอ

4.3 ปัญหาด้านการสื่อสาร

(1) อินเทอร์เน็ตในช่วงปี พ.ศ. 2556 ได้มีบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) เข้ามาติดตั้งอินเทอร์เน็ตให้กับ รพ.สต. และโรงเรียนบ้านป่าคา แต่ในปัจจุบันระบบอินเทอร์เน็ตดังกล่าวล้าสมัยและมีความล่าช้า ทำให้การติดต่อสื่อสารกับภายนอกล่าช้าตามไปด้วย (อุษณกร แซ่จ่าง, 2561 : สัมภาษณ์)

(2) งานดาวเทียมเนื่องจากปัญหาเรื่องไฟฟ้าไม่พอใช้จากระบบโซลาร์เซลล์ทำให้ชาวบ้านบางหลังคาเรือนไม่มีโทรทัศน์ดู ทำให้ไม่ทันต่อข่าวสารบ้านเมือง ในส่วนของโรงเรียนเองก็ยังพบปัญหาสัญญาณของระบบงานดาวเทียมขาดหายเนื่องจากไม่มีช่างที่มีความรู้ในการดูแลระบบดาวเทียม (สมหวัง กระจ่างภายัพ, 2561 : สัมภาษณ์)

(3) สัญญาณโทรศัพท์ เนื่องจากหมู่บ้านป่าคาตั้งอยู่ท่ามกลางป่าเขาทำให้สัญญาณโทรศัพท์พากันพื้นดินไม่สามารถเข้าถึงได้ หากชาวบ้านต้องการใช้โทรศัพท์โทรติดต่อสื่อสารกับคนภายนอกจะต้องเดินทางออกไปภายนอกหมู่บ้านเพื่อไปโทรศัพท์ที่ใต้ต้นไม้มีระยะทางห่างจากใจกลางหมู่บ้านถึง 2 กิโลเมตร ชาวบ้านเรียกต้นไม้ดังกล่าวว่า “ต้นไม้แห่งรัก” อีกหนึ่งสถานที่ที่มีสัญญาณโทรศัพท์คือสถานีพัฒนาเกษตรที่สูงซึ่งมีระยะทางห่างจากหมู่บ้าน 6 กิโลเมตร

4.4 ปัญหาด้านน้ำอุปโภคบริโภค

น้ำที่ชาวบ้านใช้ทุกหลังคาเรือนยังเป็นน้ำประปาภูเขาที่ไม่ได้ผ่านระบบการกรองอย่างมีประสิทธิภาพ มีเพียงแค่ทรายและหินที่ใช้กรองแบบง่าย ๆ เท่านั้น ทำให้ชาวบ้านส่วนใหญ่มีโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินอาหาร (อุษณกร แซ่จ่าง, 2561 : สัมภาษณ์)

4.5 ปัญหาด้านการจัดการขยะ

ในหมู่บ้านไม่มีเตาเผาขยะประสิทธิภาพสูงทำให้การกำจัดขยะยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ชาวบ้านแต่ละหลังคาเรือนยังกำจัดขยะด้วยตนเองโดยคัดแยกของที่ย่อยสลายได้และเศษอาหารในครัวเรือนนำไปเป็นอาหารของสุกร ส่วนของที่ย่อยสลายไม่ได้จำพวกขวดน้ำ กระดาษลังชาวบ้านได้รวบรวมเอาไว้เพื่อรอรถรับซื้อของเก่าเข้ามารับซื้อในหมู่บ้าน แต่รถรับซื้อของเก่าจะไม่รับซื้อขวดแก้วเนื่องจากการเดินทางที่ยากลำบากทำให้ไม่คุ้มค่าต่อการซื้อขวดแก้ว ส่วนขยะอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากรวบรวมไว้ขายชาวบ้านก็จะทำการเผาทิ้ง โดยหมู่บ้านมีกิจกรรม Big cleaning day ในทุก ๆ วันที่ 8 ของเดือน ในกิจกรรมดังกล่าวชาวบ้านได้มีการร่วมมือร่วมใจกันกำจัดขยะ และถางหญ้าบริเวณถนนเพื่อให้เกิดความสะอาดเรียบร้อยในหมู่บ้าน (อุษณกร แซ่จ่าง, 2561 : สัมภาษณ์)

บรรณานุกรม

- โพสทูเดย์. (2561). *ท่องเที่ยวโดยรายได้ 1.1 ล้าน ล.เงินยังมาไทยล้นครึ่งปีหลังดีขึ้น*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.posttoday.com/economy/561494>, [2561, ตุลาคม 4].
- ข่าวสด. (2561). *กรมการพัฒนาชุมชนเชิญสัมผัสเสน่ห์วิถีชีวิต “OTOP Village”*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.khaosod.co.th/pr-news/news_1637265, [2561, ตุลาคม 8].
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). *แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยชุมชนเพื่อชุมชน*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.dasta.or.th/th/component/k2/item/4196-3c-concept>, [2561, ตุลาคม 8].
- อดิศร คักดีสูง และวรุฒม์ นาทิ. (2559). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน*. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พจนาน สานศรี, (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน*, กรุงเทพฯ : โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ.
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข. (2556). *มนต์เสน่ห์ชนชั้นและทุนของ ปิแอร์ บูร์ดิเอดู. วารสารเศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา, 2.*

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2533, มิถุนายน). รูปแบบการพัฒนาชนบท, ใน *เอกสารการสอนวิชาการพัฒนาชนบท*, หน้า 746,
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2529.

อุษณะกร แซ่จ่าง. (2558). *รายงานผลการรวบรวมเชื่อมโยงอัตลักษณ์ และสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชน*. สัมภาษณ์
สุนทร จันทร์ศิริรุ่ง. ผู้ใหญ่บ้าน. สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2561.

หม่อ แซ่ม้า. ปราชญ์ชาวบ้าน. สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2561.

อุษณะกร แซ่จ่าง. เจ้าหน้าที่ประจำโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล บ้านป่าคา. สัมภาษณ์, 29 กันยายน
2561.

วินัย จีจิงกาญจน์กุล. เภรัญญิกโครงการท่องเที่ยวบ้านม้งป่าคา. สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2561.

อุเทน มงคล. ครูชำนาญการโรงเรียนบ้านคลองมดแดงสาขาป่าคา. สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2561.

สมหวัง กระจ่างกายัพ. ครูอัตรจ้างโรงเรียนบ้านคลองมดแดงสาขาป่าคา. สัมภาษณ์, 29 กันยายน 2561.